

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÖRFI ISTVÁN

TARTALOM:

Szózat az unitárius lelkészekhez	25
Püspökünk kitüntetései. (Képpel.)	27
Üdvözllet a Keresztény Magvető- nek. <i>B. Gy.</i>	29
A mi katonáink	32
Ima. <i>Györfi István</i>	36
Tűzhely mellett	36
Egyházi és iskolai mozgalmak:	38
„Szózat az unitárius lelkészekhez.“ — A nemzetközi vallásügyi kongresszus. — Megjelent Györfi István teol. tanárnak az „Ember“ című	

beszéd gyűjteménye. — A bolgár unitárius missio. — Tanügyi hírek. — Szabédra. — Létai Balázs emlékére. — Rövid hírek. — Id. Árkosi Székely György. — Elhunytak. — Levél a szurduki szorosból. — Katonai özvegyek és árvák. — Schuster Emil. — Az Unitárius Közlöny megy a harctérre. — 3 korona. — A „kissolymosi unitárius nők.“ — Szerkesztői üzenetek.	
---	--

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves állandó ajándék az imakönyv. **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, második bővített kiadás írta dr. Boros György. E női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K. 40 fill. **Bőr-kötés** aranszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. **Megrendelhető a szerkesztőnél.**

A D. F. E. örökös alapítói.

100—100 koronával.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 K.
2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 650 K.
3. Hajós János 220 K.
4. Fekete Gábor Kolozsvár.
5. Dr. Bedő Albert Budapest.
6. Könyves Kálmán Rt. Bpest.
7. Székely László Torda.
8. Ürmössy Jenő Kolozsvár.
9. Csegezy Mihályné Albert Ilka Torda.
10. Raffay András Abrudbánya, I. részl. 40 K.
11. Dr. Boros György Kolozsvár.
12. Toroczkói egyházközség.
13. Ferencz József püspök.
14. Koronabank Rt. 60 K részl.
15. Benke Elek adótárnok Sz.-keresztúr.
16. K. Nagy Béla Kraszna 60 K részl.
17. Farkas Józsefné emléke 60 K részl.
18. Boér Gergely Kolozsvár.
19. Raffay Zsigmond Verespatak 50 K I. részl.
20. Imre József Verespatak 50 K I. részl.
21. Borbély Sándor igazgató (igéret).
22. Dr. Székely Ferenc Budapest.
23. Boncza Miklós Bpest 160 K.
24. Dr. Kőváry László 120 K.
25. Nagyikládi Tischler Mór Kolozsvár.
26. Mikó Dezső Abrudbánya 50 K I. részl.
27. Thoroczky Vencel.
28. Kovács József Hmvásárhely.
29. Kovács Józsefné Hmvásárhely.
30. Ajtay Jánosné H.-almás 40 K II. részl.
31. Sipos József m. kir. adótárnok.
32. Merész Gyula festő Kolozsvár.
33. Nagy Balázs Torda.
34. Dr. Balogh György Torda, 20 K I. részl.
35. Pap László Székelyudvarhely.
36. Székely Miklós Torda.
37. Kisgyörgy Sándor Vargyas, 60 K II. részl.
38. Botár János Budapest.
39. Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank.
40. Id. báró Daniel Gábor főgondnok.
41. Özv. dr. Nagy Károlyné Abrudbánya, igéret.
42. Özv. Pálffy Jánosné Csegez.
43. Csegezi Taar Balázs emlékére.
44. Csegezi Taar Balázné sz. aranyosrákosi Biró Polixéna emlékére.
45. Balogh József máv. főellenőr Kolozsvár.
46. Özv. Simon Ferencné Kolozsvár.
47. Pálfi Márton tanár, igéret.
48. Reitter Aladár Kolozsvár.
49. Péter Sándor és felesége Bitai Mária.
50. Árkossy Lajos Kolozsvár.
51. Dr. Ferencz József Kolozsvár.
52. Székely János mérnök Kolozsvár.
53. ótordai Weress Sándor Kolozsvár.
54. Szentkirályi Ferenc gondnok, Székelykeresztúr.
55. Csegezy Mihály gondnok, Torda.
56. Ballok Károly Kolozsvár.
57. Pákey Lajos Kolozsvár.
58. Dr. Kozma Endre közjegyző, igéret.
59. Dr. Pálffy József ügyvéd Kolozsvár, igéret.
60. Gyulay Árpád, p. ü. tan. Kolozsvár.
61. Lipkay Arturné Gál Ilona Bpest.
62. Dr. Hintz Györgyné Kolozsvár.
63. Dr. Ferenczy Géza Nagyajta.
64. Székely László Ferencz József püspök 80 éves jubileumi emléke 200 K
65. Báró dr. Daniel Gábor, Ferencz József püspök 80 éves jubileumi emléke
66. Báró Daniel Lajos Vargyas.
67. Péterffy Zsigmond „Ferencz József püspök jubileumi emlékére.“
68. Végh Jánosné Mezőtőhát.
69. Kolozsvári egyházközség.
70. Tibáld József lelkész emléke.
71. Özv. Tibáld Józsefné S.-Sztgyörgy.
72. Józán Miklós esperes Budapest.
73. Abrudbányai Nagy Elemér Szentkereszt. Új alapító.

Az újesztendőben várjuk az új örökös alapítókat. Kérjük egyházközségeinket, egyháztanácsosainkat és másokat, nyissák meg szívöket és erszényeiket. 80-iknak jelentkezett dr. Várady Aurél Kolozsvár. Mindenik örökös alapítónak diszes oklevelet fogunk küldeni.

**Akinek valakije a háboruban van, rendelje meg az Unitárius Közlönyt, mert minden unitáriusról meg fog emlékezni.
Nagyon becses foglalatja a székely vitézségnek!**

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

AVALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÖRFI ISTVÁN.

Előfizetési ára: 3 korona. Egy szám ára: 30 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 1 koronát, összesen 3 koronát fizetnek. Örökös alapítói díj 100 K. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Szózat az unitárius lelkészekhez.

Szólni kívánok Önökhöz az apa szerető szavával, ki ha gyermekeit meginti, kötelességből teszi, mert ezáltal lelkükre kíván hatni, hogy jövőjüket biztosítsa. Szólni kívánok egyházam iránti ragaszkodásom és szeretetem azon láncánál fogva, melyet az iskola padjairól hoztam magammal és azóta megerősödve, megacélozva magammal hordok. Teszem azt, mint egyházunk bizalmából annak 23 év óta főgondnoka, ki hiúságból vagy feltűnési vágyból soha sem szóltam, hanem annak javát tartva mindig szemem előtt, csak akkor, midőn azt megtámadottnak láttam. És teszem azt a meggondoltságnak és fontolgatásnak azon mértékével, mely a jelen tüneteiből merítve, mélyebbre tekint és a jövő alakulásain aggodódik.

Felszólalok és Önöket hívom bírálkul, kiknek kezébe van letéve egyházunk jövő fejlődése és kivált Önökhöz szólok ifjabb lelkész uraim, felkérve, hogy leszállva az ábrándok világából ide a földre — abból ami adva van, alkossák meg ítéletüket.

Tudom, olvasták az »Unitárius Egyház«-ban azon bevezető cikket, melyet Unitárius Evangelium címmel (1915 Karácsonyára) Kiss Sándor kolozsi lelkész ur irt és melyet úgy látszik a szerkesztő: Szász András lelkész ur is helyesel, miután megjegyzés nélkül közli.

Nem terjeszkedem ki azon cikk részleteire, de az egésze őszintén, határozottan kimondom, hogy az egy-

házunkra káros, egyházi intézményeinket megbontani törekvő eszmék csiráit szórja szét, azon célból, hogy azok meghallgatásra találjanak. Lehet, hogy vannak és gondolom lesznek is Önök között többen, kik lelkesedéssel felkiáltanak: Ember a talpán, kinek volt bátorsága megmondani az igazat a hatalmasoknak! De higgyék el nekem, nem bátorság az, hanem tulmerészség — megfélelkezés a papi szolgálat legszebb és legnemesebb kötelességeiről: ápolni a szeretetet, a viszály, kitérését megakadályozni, elsimítani az ellentéteket hivei között és annál inkább egyházával szemben, mely őt a magasatos hivatás betöltésére kiküldötte.

Minket támad meg, nem névleg, de a sorok között: az Egyházi Képviselő Tanácsot, az egész központot, kik az Egyházi Főtanács megbízásából, annak rendeleteit végrehajtjuk, mintha mi semmit sem téve, ölbe tett kézzel néznők az egyház pusztulását.

Sulyos a vád, az ember szinte megijed tőle, de hol maradtak az azt támogató bizonyítékok?

Gondolják meg: azon kalapácsütések, melyeket mi reánk mér, ha annak tendenciája átmegy a köztudatba, egyházunk alapjait támadják meg és midőn építeni akar, rombolást végez.

Kevesen vagyunk, a tömörülés, a baj láttára már sokszor segített rajtunk. Hisz erőnk idáig kerülése mind annak, ami viszályt idézhet elő: az összetartás volt, mely századok nyomoruságain és megpróbáltatásain átvezetett. Ez képezi mostani erőnkét is, ha azt megővni tudjuk.

Hassa át Önöket, kik egyházunk iránti szeretetben nevelkedtek és vették fel a palástot, továbbra is ugyanazon szeretet és ugyanazon bizonyosan Önöket is bántó tudat, hogy mi lesz egyházunkból, ha annak kebelében, mi egymást kezdjük marcangolni. Meg vagyok győződve arról, ha a cikk írója, kinek tehetségét szívesen elismerem, meggondolta volna, hogy az ily megérdemelt rezsenszust fog kelteni, említett evangéliumát nem írta volna meg.

Ami a lelkiészárnak nem kellő támogatását illeti,

legyenek arról meggyőződve, az egyház eddig is megette mindazt, ami módjában volt a létező bajok orvoslására, mert tudjuk, hogy Önök örei — ki-ki a maga portáján — az egyház érdekeinek, de azt, legjobb akaratunk mellett, csak addig tehetjük, a meddig egyházunk anyagi ereje megengedi.

Még egy nyilatkozáttal tartozom, azzal, hogy mi ezután is meg fogjuk tenni egyházunk érdekében mindazt, amit a kötelesség előnkbe szab — nem tekintve a támasztásokra. Tudva, biztosra véve, hogy egyházunk nagytöbbségének helyeslésével találkozunk.

Ezzel elmondottam lelkiész urak, kedves barátaim, a mi szívemen fektött, amit mint főgondnok, ki egyháza jövőjéért aggódik, kinyilvánítani kötelességemnek tartottam.

Kérem, szíveleljék meg azokat.

Felszüksük, 1916 január 13.

Petrichevich-Horváth Kálmán.

főgondnok.

Püspökünk kitüntetései.

Már sokszor kedveskedtünk püspökünk arcképével olvasóinknak. A múlt évben tartott 80 éves jubileum alkalmával új kitüntetés érte a köztisztelőben álló főpáskort. Királyunk öfelségétől megkapta a Ferencz József-rend nagykeresztjét.

Szerencsésnek tartjuk magunkat, hogy most a 80 éves férfi képét bemutathatjuk díszével együtt.

Első kitüntetése volt a királyi tanácsosság, amit püspökké választatása után csakhamar megkapott. Ezt a címet előtte csak Kriza János nyerte meg. De Ferencz Józsefet szerencsés hosszú élete és a nagy elismerés, mi közpályáján állandóan kísérte, más kitüntetésekkel is szerencséseltette.

1896-ban, hazánk ezeréves jubileuma után az ezredévi nemzeti ünnep alkalmával kapta a II. oszt. vaskoronarendet. Ezt az osztályt császári rendet I. Ferencz császár alapította 1816-ban. Három osztálya van. Jelvénye színes drágakövekkel ékített arany »vaskorona«, rajta a koronás

kétfejű sas, jogar, kard és országalma. Közepén arany-szegélyű sötétkék paizs, rajta arany F. betű. Szalagja aransárga, szélén sötétkék csík.

A legujabban kapott a Ferenc József-rend nagykeresztje, melyet mostani királyunk alapított. Jelvénye nyolcsarkú kárminvörös kereszt, melynek karjai végükön kikanyarodnak. Elülső lapja közepén fehér paizsban F. J. A kereszt karjai közül a kétfejű sas emelkedik ki, csőrében zárt aranyláncot tart. Alsó részén *viribus unitis* jelmondat. Fenn az osztrák császári korona. Szalagja egy színű vörös, melyet a jobb vállon viselnek. A mellre van még külön egy nyolcsugaru gyémántozott ezüst csillag a rendkereszttel.

Üdvözet a Keresztény Magvetőknek.

Az ifjabb, de már nem fiatal testvér komoly szeretetével köszöntjük a *Keresztény Magvetőt*. Ötven esztendeje öröme és büszkesége az unitárius hívők és reménykedők seregének. Ötven esztendeje hirdeti a magyar művelt közönségnek, hogy ebben a hazában unitáriusok vannak, mert voltak és lesznek, mert gondolkoznak és dolgoznak.

Nem dicstelen az a pálya, amelyet megfutott. Járatlan, töretlen helyeken, utatlan utakon indult el. Tartózkodva, inkább félve, mint remélve, de jól fölkészülve nekifogott. Egyelőre csak megmutatta, hogy szeretne lenni, mert bőven volna mit tenni, mert pezsdülni kezd a magyar nemzeti élet s ez az unitárius vallásnak is hajnalodást jelent.

Nehéz volt a kezdet. Az unitárius lelkészi kar szokatlan volt a nyilvános irodalmi munkássághoz. Csak Kriza János és Péterfi Sándor, meg Koronka Antal jártak azokban a berkekben, hol az egyházi írói babérhoz levelet szoktak gyűjtögetni. Krizát érte a szerencse, vagyis Kriza lett a szerencséje a kezdeményezőknek most is, éppen mint azelőtt huszonnégy évvel, mikor az unitárius ifjuság a Reményt indította meg. A Magvetők Nagy Lajos lett a Hajós Jánosa, Kriza a keresztelő papja és zászlótartója.

Az unitárius lelkészek egyházi dolgozataira támaszkodtak az első kötetek. Értékes beszédek kerültek össze régi és új papjainktól. Jól eső érzést kellett az unitárius közönségben, hogy papjaik ki mertek lépni a küzdők

terére. A hátvédet, a már akkor is országos hírű Brassai és a már historikus névre pályázó Jakab Elek szolgáltatták. Brassai ide helyezte el paedagogiai eszméinek nagy értékű csoportját. Jakab Elek megindította lelkes életrajz-tanulmányainak állandó becsű sorozatát. Ez a sorozat egymagában is kivívta volna a léthez való jogosultságot az új folyóiratnak!

De a Magvető megindulásakor is bebizonyosult, hogy az irodalmi vállalatához könnyebb írókat kapni, mint olvasókat. Az unitárius közönség nem volt hozzá szokva a rendszeres olvasáshoz. Fizetésre csak néhány lelkes ember szokott jelentkezni, bármely kezdő vállalatnál. A kiadás — egész évben egy kötet — nem volt alkalmas a közönség megnyerésére.

Majdnem tíz évig tartott az ugartörés, pedig a 3-ik kötetrel két ifjú vállalkozó: Ferenc József és Buzogány Aron vette kezébe a fáradságos munkát. Ez a két szerkesztő is csak két kötetet adott ki. A közoktatási miniszteriumba felhívott Buzogány helyébe lépett Kovácsi Antal, a paedagogus, aki az iskolai olvasókönyvek' szerkesztésével, már sok gyakorlati ismeretre tett volt szert.

Új lendületet adtak a vállalkozásnak azzal, hogy negyedéves folyóirattá alakították. Azzal is szerencsésebbek voltak, hogy a vidéken jó segítő társakat kaptak.

Kedvesen emlékezem vissza, hogy kereszturi kis tanuló koromban én is ott voltam a husz vagy harminc előfizető között, kiket Pálfi lelkesítő az ötosztályú gimnáziumban gyűjtött. Az a 2 frt. nagy összeg volt nekünk, de legfőbbben megmaradtunk a névsorban mindvégig.

Az újított vállalat új érdeklődést követelt és kapott is. A tudományos fejtegetések, tanulmányok és történelmi adatok már az idegenek figyelmét is megnyerték. A Magvető jórészt interconfessionális folyóirattá lett. A protestánsok között több állandó előfizetőt hódított és tekintélyét biztosította azzal is, hogy legrégebb és legkitar-
több vallástudományi protestáns folyóirat volt az egész országban.

Tekintélye emeléséhez járult, hogy a tudományos jellegét megtartotta, de az eszmecsere szabadelvűen nyitott tért. Az unitárius érdekekért harcolt, de a napirenden levő kérdéseket leber és kritikái szemmel kísérte. Buzogány Aronnak, Ferenc Józsefnek és Krizának *Szemléi* mindig tanulságos tájékoztatók lesznek az egyházi és vallási nevelési mozgalmak ismertetésében. A Péterfi Dénes szerkesztése alatt jelentkezett eredeti külföldi tudósító: Charraud sok jó figyelmeztetést adott s mint ismertetés is ér-

tékes volt, de a folyóirat terjedelmével nem volt arányban igen sűrű levelezése.

Forrás gyanánt fog szolgálni az unitárius vallás és egyház multja tanulmányozóinak az Egyháztörténeli Adatok gazdag tára, melyben a mieink közül Jakab Eleké és Benczédi Gergelyé a főérdem, a kívül állók közül Koncz Józsefet illeti a legnagyobb köszönet.

A nevelés és közoktatás kérdései fejtegetésével Brassai, Buzogány, Kovácsi Antal foglalkoztak nagybecsű tanulmányaikkal hasznosan, hogy az élőket s közöttük első helyen a mostani egyik szerkesztőt, dr. Gál Kelemeit ne emeljük.

A hittudományi és bölcselmi tanulmányok a Simén Domokos és Brassai nevét tették fényessé. Simén a Bauer-féle ujtestumi kritikát vezette be irodalmunkba szép sikerrel és hatással.

De ezzel kapcsolatban hálás érzéssel emeljük ki a gróf Kun Géza nevét, kinek megnyerése ismét a Péterfi érdeme volt.

Azt mondhatnók vörös fonálként húzódik végig a XXII. évfolyamtól a XLVII-ig a Kanyaró Ferenc neve, aki mint izzó unitárius az egyház és dogmatörténelmi kérdéseket megfeszített szorgalommal tanulmányozta, az unitáriusok igazságát, ha kellett s talán, ha el is kerülhetne volna, mások nem-kímélésével is végletekig védte és tisztázta.

Péterfi Dénes és Kovács János együtt, majd Péterfi egyedül összesen 34 évfolyamot adtak ki. Kovács János a külföldi unitáriusokkal tartotta fenn a kapcsolatot, amit gazdagon igazolnak közleményei, de a lap anyagi megszilárdításában is kiváló érdemeket szerzett.

Az egyház közigazgatása, az iskola, nevelés és oktatás, a kolozsvári és kereszturi gimnáziumok, de főképpen az utóbbinak tovább fejlesztése, értékének emelése a Sándor János tollából, a Magvető nélkül nem jutottak volna el a mai virágzásra, mert végül is a *Keresztény Magvető*, mint sajtó, hatalommá nőtt s ha a hatalomnak nem engednek egy oldalra vagy másra elhajlást, a mostani, de már kipróbált szerkesztők, dr. Gál Kelemen és Gálfi Lőrinc, akkor nemcsak magóknak fognak elismerést szerezni, hanem az unitárius tudományosságot is nagyon elő fogják segíteni. Mert az már végérvényesen bebizonyosodott, hogy a folyóiratok lapjain érnek meg azok a termékenyítő eszmék, amelyek később könyvekké nőnek.

Addig is hát, míg a magyar közönség a vallástudományi szakkönyvek vásárlására elkészül és megnő, csak szórja tovább a magvat a *Keresztény Magvető*.

'Az *Unitárius Közlöny*, mint ifjabb testvér jövőben is követni fogja püspökünk tanácsát, mellyel *utra* indulásakor ellátta volt. Megmarad jó testvérnek!

Köszöntjük az ötven kötetet termelt unitárius bajnokot. Kivánjuk, hogy rövid idő alatt erősödjék annyira, hogy 24 iv helyett 48-on nyújtsa olvasóinak a keresztyény hit- és erkölestudomány sokféle faju sikerdús magvait.

B. Gy.

— *Tudósítások a nagy világháború résztvevőiről.* —

(202.) **Dr. Elekes Domokos** a 21-ik császár-vadász zászlóalj tartalékos zászlósa, a háború kezdete óta részt vett ádáz küzdelmeinkben. Először a szerb harctéren küzdött, ahol 1914 októberében megsebesült és hazakerült. Felgyógyulása után, 1915 januárban már az északi harctérre került és diadalmas offenzívánkban is részt vett. Vitéz magatartásáért az első osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. Öt hónapi újabb nehéz küzdelem után súlyosan megsebesült. Székelyudvarhelyen fölgyógyulva, letette az ügyvédi vizsgát, s bevonult szolgálatra Bécsbe.

(203.) **Elekes Béla** a 3-ik tiroli császár-vadász zászlóalj zászlósa szintén a háború eleje óta a harctéren van. Küzdött a szerbek ellen, részt vett a kárpáti offenzívában, azután az olaszok ellen harcolt. A 19 éves fiúnak hősiességéért József Ferdinánd főherceg saját kezüleg tűzte mellére az első osztályu vitézségi érmet. Jelenleg a repülő-tiszti iskolában képezi magát.

(204.) **Svitének József** gyéresi asztalos sok szenvedés után betegen került az eperjesi katonai kórházba. Szüleit értesítették

fiuk betegségéről s ők azonnal oda is utaztak, de pár órával előbb már eltemették. A két öreg kérésére azonban megengedték, hogy a közös sírból kivéve, külön sírba temethessék egyetlen fiukat.

(205.) **Nagy Balázs** várfalvi tűzér a matkowi kórházban tüdőgyulladásban meghalt. Nem sok apróság volt a vagyona, de a zsebében szép rendbe rakva, mind ott voltak azok a levelek, amik egy év alatt Várfalváról hozzá eljutottak.

(206—215.) **Az árkosi Kiss fiuk.** *Kiss József, árkosi tímármester* gyermekei közül (5 fiú, 2 leány) 4 katona. A legnagyobbik, *dr. Kiss Ernő* kolozsvári tanár, kiről más alkalommal emlékezünk meg. *Kiss József* 26 éves sepsiszentgyörgyi csizmadia 1915 januárius 15-én vonult be a cs. és kir. brassói 2. gy. ezredhez Prágába, honnan március 15-én került a kárpáti harctérre. Eleinte állandóan gyomor és mellfájdalmi s étvágytalanság miatt panaszkodott, de a május elseje utáni heves harcok közben úgy megedződött, hogy egész nyáron át jó kedv és meglégedettség volt kiolvasható leveleiből. Kétszer is halálhíre jött, de ez előbb nem bizonyult valósnak. Azonban később, 1915. szeptember 28-án Kelet-Galiciában ellenséges golyótól szíven találva elesett. Végtelen jó gyermek, testvér és mintája volt a becsületes, megbízható, a munkát magáért a munkáért szerető iparosnak. *Kiss Ferenc* 24 éves tényleges szolgálatot teljesítő tizedes a cs. és kir. brassói 2. gy. ezredben, 1914. évi augusztus hó elején, az ezreddel került a galíciai harctérre és azóta állandóan az északi harctéren tűzvonalban, sőt rajvonalban van. 16 hónap alatt sem beteg sem sebesült nem volt, ami igazán nagy kegye Istennek. A legveszedelmesebb harcok közül is elküldi csaknem mindennapi józan, derűs, értelmes levelét a család valamelyik tagjának. Emeli ezek értékét, ha megemlíti, hogy írójuk csak községe elemi iskoláját végezte. Azóta a családban van, ma tímár, holnap gazda, aztán méhészt, kertész és üres estéli óráiban maga faragta hegedűn játszva mulattatja a familiát és a szomszédságot. Az ezermesterségre való székely rátermettség úgy látszik a harctéren sem hagyta őt cserben. Januáriusban itthon volt szabadságon. Jellemző, hogy 16 hónapos szolgálata után minden katona-szerelvénye ugyanaz volt, amivel elindulása alkalmával ellátták. *Kiss Gábor* 1915 december 15-én a 18 évesekkel rukkolt be, ugyancsak a brassói 2. gy. ezredhez. Jelenleg Prágában kiképzés alatt van.

Ezen kívül Árkosról még hat *Kiss* unokatestvér szolgálja a hazát. *Kiss Dániel*, *Bálint*, *Márton*, *Jenő*, *Mihály* id. *Kiss Dániel* fiai, kik közül *Jenő*, vitézségéért kitüntetést is kapott. Továbbá *Kiss András* id. *Kiss András* fia, kit ugyancsak vitézségi éremmel tüntettek ki.

(216.) **Hermann Lajos** kénosi énekvezértanítónk 1914 aug. 1-én vonult be a 82. népfelk. gyalogezredhez, Székelyudvarhelyre, honnan csakhamar az oroszlengyelországi harctérre jutott. Itt egy

előrsi csatározásban Sambornál, azon évi október 13-án láblövést kapott, melyből azonban kórházi hosszas gyógykezelés után szerencsésen felgyógyult. Mihelyt annyira megerősödött, elvégezte a nagyszebeni tisztképző tanfolyamot s már 1915 január 23.-án ismét az orosz harctérre tért vissza. Itt éppen a lublini nagy csata folyt, melynek diadalmas küzdelméből ő is kivette hősi részét. A megvert orosz sereg tovább-üldözése közben több apró csatározás mellett részt vett a Luck bevételéért folytatott küzdelmekben. Azután a győztes sereggel Rownó felé előnyomulva, szeptember 16.-án reggel Olyka mellett négy srapnel lövést kapott. Az nap estvére hősi halált halt. Bajtársai mély részvétellel helyezték nyugalomra hős bajtársukat, kit nemes jelleméért mindnyájan kiválóan szerettek és becsültek. Meghatóan írják le, hogy halála napján mély önfeláldozó szeretettel s gyöngédséggel emlékezett meg Homoródalmáson lakó özvegy édesanyjáról s testvéreiről. Hív volt mindenben. Legyen áldott emléke!

(22. és 83.) **Pap Domokos** főhadnagy igen becses levél kíséretében Galiciából 100 táborig nótát, (115) **Sárdi Elemér** ezredorvos az oroszoktól zsákmányolt gúnyképes levelezőlap-gyűjteményt ajándékozott az Erdélyi Múzeum háborus gyűjteményének.

Magyarzsákodi unitárius katonák.

(217.) **Demeter Árpád** ügyvédjelölt, a mozgósításkor vonult be a 22. honv. gy.-ezredbe mint tart. hadapród. Önként jelentkezett, hogy az első csapatokkal a harctérre mehessen. Az északi harctéren mint századparancsnok több ízben kitüntette magát. Több mint 15 ütközetben vett részt. Szeptember elején kimerültség miatt a kassai kórházba került. Innen rövid idő alatt felépülve visszakérült Marosvásárhelyre, hol 30 napi pihenő helyett az indulásra kész menetszázadhoz ismét önként jelentkezett, hogy hősiességét s a haza iránt tartozó legszentebb kötelességét folytassa. 1914 november 26.-án a Kárpátokba betört oroszok ellen vitézül harcolva, a Zemlénmegeyi Takcsánynál orosz golyótól találva hősi halált halt.

(218.) Testvéröccse **Demeter Zoltán** áll. gazdatiszt, az 1. honv. gy.-ezred tart. hadapródja a mozgósítástól 1915. márciusig újoncok kiképzésével volt megbízva. Március végén mint zászlós az északi harctérre ment, hol Kelet-Galiciában mint hadnagy és századparancsnok fáradhatatlanul harcol az oroszok ellen.

(219.) **Kisgyörgy Jenő** kántortanító, 1914. aug. 9-én vonult be a 24. honv. gy.-ezredhez mint egyévi önkéntes. 1915. februárban a tiszti vizsgát jó sikerrel kiállván, márciusban mint kadett ment az északi harctérre. Három hónapi küzdelem után testileg kifáradva tért haza, hol 2 havi gyógykezelés és tüdőlés után augusztus 17-én hősiességével vette ismét fegyverét kezébe, hogy a muszkák letörésében méltó részt vehessen.

(220.) **Pál Mózes** népfelkelő 1914 szept. végén harctéren szerzett betegségben egyik galíciai kórházban elhalt.

(221.) **Kedei Lőrinc** a 82. gy.-ezred őrvezetője 10 hónapi hősi küzdelem után Przemysl alatt hősi halált halt 1915. május 9-én.

(222.) **Pázsint János** a 22. honv. gy.-ezred c. szakaszvezetője 21 éves korában, Ivangorodnál valószínűleg hősi halált halt.

(223—25.) **Orbán Károly, Sándor Mózes, Sánta Viktor** 1914 szeptember havi küzdelmekben nyomtalanul eltűntek. Soha semmi életjelt nem adtak magukról kétségbeesett nejeiknek s nagyszámu gyermekeiknek.

(226—231.) **Hegedüs Károly, Oléna János** 1914. dec. 27-én, **Simó Sándor** 1914. dec. elején, **Hegedüs Mózes** és **Hegedüs István** 1915. júniusban, **Ambrus Péter** június végén jutottak orosz hadifogságba.

(232.) **Béres Mózes** népfelkelő az 1915. februári hidegben a kárpáti küzdelmek alatt elfagyott lábakkal került a kórházba, hol mindkét lábát operálták s mint rokkantat szabadságot kaptak.

(233—54.) **Jelenleg a harctéren vannak:** Négytestvér: **György Sándor** ifj., **György Lőrinc**, **György Izsák** és **Károly**, **Szél Sándor** és **Mózes**, **Szél Izsák**, **Bajnóczki Dénes**, **Hegedüs Péter**, **Miklós Mózes**, legifj. **György Sándor**, **Hegedüs Dénes**, **Hegedüs Lőrinc**, **Kedei Pál**, **Palatka Gergely**, **Pázsint Lőrinc**, **Szilágyi József**, **Orbán Dénes**, **Román János**, **Hegedüs Sándor**, **Palatka Lajos**, **Kozma Sándor**.

(255—261.) *Mozgósítás óta katonai szolgálatot teljesítenek:* **Pázsint T. János**, **Pipei Benedek**, **Koncz István**, **Bartalus Dániel**, **Kedei János**, **Hegedüs Mózes**, **Kozma János**.

(262—63.) **Pilbák testvérek.** Pilbák István kolozsvári kisbirtokos fiai. **Istvánt** 1914.-ben hívták be az 51. gy.-ezred népfelkelőivel. Nyolc heti kiképzés után márciusban Oroszlengyelországba vitték s Tomasow környékén tett szolgálatot. A májusi előnyomulásban több kisebb-nagyobb ütközetben vett részt s közöttük Ivangorod elfoglalásában is. A további üldöző harcok alatt aug. 13-án az oroszok keményen ellenállottak s egész napi harcban verték vissza és üldözték tovább őket. Aug. 14-én Pilbákot előre küldték egy kis felderítő csapattal s rövid idő múlva egy erdőben nagy orosz erőre bukkantak. A heves tüzelésben Pilbák István menekülés közben balláába puskalövést kapott s egy sűrűségbe mászva egy kis fejtövet ázott magának. Közben a harcoló felek fölfejlődtek s Pilbák a közel 20 órás harcot az orosz rajvonala háta mögött hagyva élte át. Az oroszok hátrálása után akadtak reá sebesültvívő katonáink. Előbb egy ausztriai kórházban gyógyították, majd szülői kérésére haza engedték a kolozsvári kollégiumunkba berendezett tartalékkórházba.

Öccsét, **Gergelyt** 1915-ben sorozták be a 21. honvéd gy.-ezredhez. Nyolc heti kiképzés után előbb bombavetőgéphez helyezték, később októberben kikerült Galiciába s gépfegyverosztagnál tesz szolgálatot.

Ima.

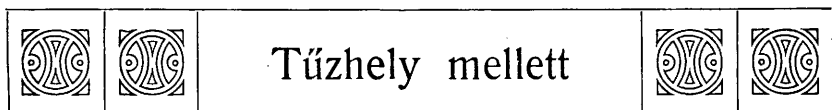
Győrfi István, Kolozsvár.

Minden erőt, minden létezőt lényedbe ölelő hatalmas Ur, küzdelmes életünk édes Atyja! Ma, millió ajak nevedet susogja. Parányi gyermeki szájak apjuk életéért esedeznek Hozzád. Reád bizza férjét, gyermekét a hitves, a szülő és az anya. Neveddel ajkukon katonák harcolnak s a vérben halódó Benned leheli ki hősi lelkét. Mindenütt, mindenben Téged lát az ember s hiszi, érzi, tudja, hogy Te is lelkében élsz, benne munkálkodol.

Atyánk, ha kérhetnénk mindentudásodat, roppant hatalmatat kívánnók, hogy a megbékítő szeretet áldó melegét lophassuk egymás ellen törő emberi szivekbe, hogy a feledés leplét borítsuk a fájó sebekre, hogy visszadhassuk mind a jelennek, mi a múltté, az enyészeté.

De még se! Ne add, mit úgy sem kérhetünk! Segíts, hogy lehessünk valóban emberiek. Tedd, hogy elhatározásunk vasakaratóban valósuljon a lehetetlen is; hogy kezünk büntető sulya alatt hulljon a porba a telhetetlenség, az önzés bitorolt uralma!

Elnyomott népek titkolt sóhaját, remegő szívú anyák, féltő ártatlanok imádkozó szavát emeljük fel Hozzád: Daldalmat adj Uram és békességet! Amen.

Karácsonyi levél a harctérről.

Irta: Nagybácsi.

Kliucsi, 1915 dec. 24.

Drága Bubám! Elöttem egy kis karácsonyfa, kis gyertyákkal s én behuzódva egyedül ebbe a köviskóba, magam akarok lenni egészen egyedül, mert ez az én karácsonyom közöttetek. Az a perc, ameddig a kis gyertyák égnek az enyém, csak az enyém s ahogy itt ülök összetákolat asztalom mellett, ti is mellettem ültök, nézzük egy-

mást, nem szólunk! egy szót sem s én mégis annyit beszéltek Veletek drága kicsi gyermekek s látom a boldogságtól repeső szíveket, ahogy nézitek e kis sárga lángokat a sok-sok ajándékot. Ez a perc az én igazi karácsonyom, most szabad szomorkodni, a másik karácsony, amit a bajtársaim között töltök el, az már csak a feledés karácsonya.

Látjátok, már kialusznak a gyertyák, a Ti drága kis gyertyáitok s már lámpát kell gyujtsak, viharlámpát s vége a varázsnak, már nem látlak olyan tisztán Benneteket, mintha elmosódna előttem az egész világ.

Én is voltam egyszer olyan kicsi, mint Ti vagytok s most lelkembe tolul sok szép karácsonyeste emléke. Magam előtt látom a havas háztetőket, a szép fehér utakat. Nagy pelyhekben hullott a hó s én meleg szobában szivdobogva vártam, hogy mikor csenget az angyal. Én is néztem valamikor olyan ragyogó szemmel a nagy karácsonyfára, reám is néztek oly boldogan szerető arcok, mint most Ti réátok. De szép is volt az!

Hozott az Angyal katonasípkát, puskát, kardot és falovert s ez volt akkor a legkedvesebb ajándék. Ott volt az ágyam mellett a faló s örködött felettem s az ágyamon pihenl a kis puska és a kard. Én meg álmodtam lünderi szépeket, nagy csatákról, vágatott velem a fakó s én hős voltam, nagy dolgokat vittem véghez s mikor reggel fölédredtem olyan szeretettel simogaltam a fakó hosszú sörényét s a kis kardomat. Milyen szép lett volna akkor tovább álmodni, mindig csak szépről, jóról, nagy tettekről s nem ébredni föl soha a — valóságra. Mert mennyivel más a valóság!

Azóta sok év telt el, nagyot fordult a világ s szent karácsony ünnepe mégis eljött. Az Angyal már rég fejembe nyomta a katonasípkát, kardom is van, hosszú, nehéz, borotvaéles szablya s a kis puskámba gyilkoló golyók kerültek. Szegény fakóm sem a régi táltos, nyerítése sem a régi vidám hang, de a fájdalom, a szenvedés nyöszörgése, ahogy hideg sziklák közt búsan lehajtja nagy okos fejét.

Ez a sok vitéz katona most haza gondol szeretteire, boldog hófehér karácsony estére, gyermekéire, egy boldogabb időre.

Itt most süt a nap, kék az ég s vakítóan csillog a tengerben a napsugár. Csak a föld hideg, a sziklák sokunknak mintha sugnák, hogy milyen hideg lesz az ágy — alatt. Fejünk felett nagy gépmadarak berregnek: háboru van és mégis karácsony!

Eljött, meglepett, idegen földön, messzeségben, felhőcsókoltá *fekete hegyek* közt is az emlékek följajdulnak lelkünkben. Miért is voltunk gyermekek, miért ájmodtunk csodaszépet nagy csatákról, háboruról, miért is ültünk meleg szobában ragyogó karácsonyfa boldog varázsában? Azért, hogy most fájdalmasabb legyen a kiáltó kontraszt, a boldog álmok — s a sivár valóság?

De mindig csak egy pillanatig tart, megnyugszom, beletörődöm mindenbe s csak reátok gondolok. Reátok gondolok határtalan szeretettel s csak arra kérlek, legyetek jók, szeresetek mindenkit, aki a Tiétek s gyűjtsetek néha könnyeket a szemembe gyöngybetűitekkel drága egyetlen kis Bubám! Az a szeretet, ahogy én szeretlek Titeket s az a szenvedés, melyben osztályrészünk van, a jó Isten előtt becses lesz és megvéd legalább Titeket minden szenvedéstől, csalódástól az életben. Most sokszor, milliószor csókollak Téged Bubám, a Butit (ugye nem haragszol), Anyukát, Nagymamát, Apát — mindnyájukat s egyetlen ajándékom legyen a szereteten kívül ez a két szó: Fährnich Boros. Nagyon szerető

Sanyitok.

Egyházi és iskolai mozgalmak

„Szózat az unitárius lelkészekhez.“
Megilletődéssel olvassuk el a mi szívembertünk: *báró Petrichevich Horváth Kálmán* főgondnoki szózatát. Ritkaság az ilyesmi. Már ezért is megragadná a figyelmet. De hát az az aggódó szeretet, az a megfontolt bölcsesség, ami öszszeköti mondásait! Egyenként kell olvasni. Mindeniket meg kell fontolni. Hadd járja át az agynak minden utolsó szálacskáját, hadd fussa be a szívnek mindenik kamaráját. Nem leszen hiába. Oda fog gyökeresedni. Az feldolgozza. Egyszer azon veszi észre, hogy hát ő is éppen úgy gondolja, úgy is érezi. S a vége az lesz, hogy az egy-két főgondnok helyett, száz

és ezer gondnoka lesz az unitárius vallásnak és egyházának, akik mind úgy akarják, hogy ne legyen bántódás, ne legyen gyanúsítás, se szeretetlenség, hanem legyen bizalom, egyetértés, szeretet, megbecsülés. Legyen az egyház hírének, vagyonának, témplomának, iskolájának, minden fajta kis, vagy nagy értékének olyan megbecsülése, mintha csak az enyém, a tied, édes mindnyájunké volna. Ilyen áldás fakad e lélekből sárgadzott szózat termékenyítő harmatja után!

A nemzetközi vallásügyi kongresszus főtitkára dr. Wendte Károly úr Amerikából szétküldötte levelét. Figyelmeztet, hogy ebben az évben

lett volna megtartandó a kongresszus, de a háború miatt erről a tervről 1916-ra le kell mondani. De nem örökre, sőt azt hiszi, s ezzel mi is egyetértünk, hogy mihelyt a béke helyre áll a vallás embereinek minden eddiginél nagyobb buzgalommal kell felkeresniök egymást. Most lesz ám igazi szép föladat előttünk: fölébe emelni a vallást mindenféle ellentétnek. Legyőzni a gyűlöletet, haragot, s uralkodóvá tenni a szeretetet. Erre kell gondolni és készülni mindenkinek, a ki hiszen a mennyei atyában és őszinte, becsületes követője volt valaha Jézusnak!

Megjelent Győrfi István teol. tanárnak az „Ember“ című beszéd-gyűjteménye! Megrendelhető szerzőnél 2 K. 50 fillér előzetes beküldése mellett. (Kolozsvár, Unitárius kollegium.)

A bolgár unitárius missio elnöke Topliczky Antal barátságos levelezését tovább folytatja. Elküldöttük neki az E. K. Tanács 400 K. adományát doubnizai imaházára. Ferencz József püspök úr megbízást adott, hogy híveinket gondolzza és a mi nevünkben is vezesse a missiót.

Tanügyi hírek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Győrfi István homoródszentmártoni, Kelemen Lajos karácsonyfalvi, Gálfi Sándor korondi, Péter János alsóboldogfalvi, Gelei Vilmos vargyasi, Benczédi Mózes karácsonyfalvi, Bedő József oklándi, Nagy Gyula homoródszentpéteri, Kozma Miklós fiátfalvi, Tóth Vilmos és László Zsigmond székelyszentábrahámi, Derzsi Gábor kissolymosi tanító-

kat 400 - 200 koronával magasabb fizetési osztályba léptette elő. Szeretettel köszöntjük tanító atyánkfiait előléptetésük alkalmából.

Szabédra a főtiszt. püspök úr helyettes-lelkésznek kinevezte Fazakas Béla IV. éves papnövendéket, a ki már az Alföldön is teljesített hasonló szotgálatot elismert sikerrel.

Létai Balázs emlékére újabban adakoztak: Csifó Salamon teológiai tanár 4 K. Benczedy László hadnagy 10 kor.-t. Köszönettel nyugtázzuk és a takarékbán kezelt többi összeghez tesszük. Még kellene néhány tíz korona. Szeretnők hamarosan összegezni és lezárni azzal a megnyugtató tudattal, hogy ezt a nagyra hívott derék ifjú magyart érdeme szerint megbecsülték a kik ismerték.

Rövid hírek. A kereszturi főgymnazium 7-ik és 8-ik osztályának a miniszter megadta a nyilvánossági jogot. — Szentmártoni Kálmán, Derzsi Zoltán és dr. Borbély Ferenc a szkereszturi képezdőben tanítanak a délutáni órákban tanácsi engedéllyel. — A bölöni Tana Sámuel kereszturi alapítványát a főgymn. bizottsága bölöni takarékrészvényekben átvette. — A baróti unitárius tanulók vallásitanítását a felsőrákosi lelkész lett volna kötelez tanítani a mult évben. Az E. K. Tanács rendreutasította. — Az E. K. Tanács a püspöki lakáshoz vissza adta a néhai Kovács Dénesné használta szobákat. — A kereszturi igazgató, mint konviktusi felügyelő 200 kor. jutalomra jogosult. — A pénztári hivatal díjnokának januáriustól 2 kor. helyett 3 kor.apidíjat utalt az E. K. Tanács. —

A kereszturi két iskolaszolgának 50—50 korona drágasági pótlékot engedélyezett a főhatóság — Lázár Ferenc nyug. kántortanítónak 50 kor. segélyt utalt az E. K. T. — Az abásfalvi hadbavonult kántortanító kántori fizetését az E. K. T. a feleségének kiadni rendelte. — Kelemen Lajos tanárnak az E. K. Tanács meleg köszönetet és nagy elismerést nyilvánított, hogy a tanulókat tanulmányi kirándulásra hordozta a város különböző részeire, amit a tanulók rendkívül szerettek és méltányoltak. — A hjánosfalvi, újfalvi, kadácsi, firtosváraljai iskolák államosítása folyamatban van. — A kolozsi kántor-tanítónak hadba vonulása alatt visszatartott kántori fizetése folyóvá tétetett. — Az E. K. Tanács elfogadta az udvarhelyi kör részére az Ürmösi József h.-szpáli lelkész terve szerint készült kérdőlapot a kanonikus kérdésekhez.

Id. Árkosi Székely György a nagy-szeberi egyház gondnoka és minden jóban segítő oszlopos tagja, a kitűnő iparos, a városi képviselő testület tagja, sok közügyben jeleskedő munkás férfi jan. 20-án váratlanul elhunyt 58 éves korában. Az unitárius egyház nagy veszteséget szenvedett. Öt gyermekén és hú feteségén kívül nagy család gyászolja.

Elhunytak. Özv. Figura Dánielné Hódmezővásárhelyt jan. 22-én 96 éves korában. A legelső unitáriusok között volt néhai férjével együtt. Résztvettek az egyházközség megalapításában.

Levél a szurduki szorosból. 1916. I. 19. Az U. K.-ben olvasom, mek-

kora öröme volt valakinek, hogy egy elhagyott földözékben a U. K. egy példányára akadt. Hasonló örömöm és meglepetésem volt ma itt nekem. A román határ őrszobájában olvasta nagy buzgón beléptemkor egy derék végvári vitéz, Gadó Samu csendőr, akiben ezen a réven nemcsak hitrokonra, de földimre is ismertem. A mustármag itt nem vesz kárba. A csúfolóknak ő székiben ülők is elhihetik. — Különb. szives üdvözlét a magvetőknek. Jól vagyok, egészséges. Szép és — tanulságos világ van itt. Sz. üdv Pálfi Márton.

Katonai özvegyek és árvák gondozása és az otthon maradt nők segítése egyik legkiválóbb gondja a lelki pásztoroknak. Ebben az irányban a szociális munka áldásait osztogatni és éreztetni soha sem volt, nem is lesz több és jobb alkalom. Az esperesi vizdálószekékeknek módjában lesz tájékozást szerezni és nyújtani. Erre a főt. püspök úr terjedelmes körlevélben hívja föl a lelkészeket.

Schuster Emil 51. gy. c. kadett kolozsvári főgimnáziumunk tavaly végzett kedves tanítványa lélekben most is velünk van. Ifjúságunk kórházi betegeket segítő jótékony-ságában öcscsével együtt tavaly is elől járt. Az idén már kétszer küldött iskolánkhoz a beteg katonáknak segélyt, egyszer 15 s másodszer újévre 20 koronát. Búszkék vagyunk reá!

Az Unitárius Közlöny megy a harc-térre. Sok példányban megy északra is, délre is, keletfelé is. Szürke köpenyege jól befér a katonai köpeny szürke zsebébe. Mikor nincsen egyéb dolga, eléveszi és

olvasgatja tiszturam meg a közlegény is. Jól esik a dekkungban s elfér az ágyu zenéje mellé is.

3 korona az Unitárius Közlöny 1916. évi ára. Ezt olvasóink vegyék figyelembe. Aki kevesebbet küldött pótolja ki. Aki még nem küldötte be, februárius hó folyamán küldje be, mert *hátralékosoknak* beszüntetjük a lapot.

A „kissimosi unitárius nők“ között dr. Kiss Elek gyűjtést indított egy 25 kor.-s hadizászlószögére. Jóakarátú és hűséges gondnokával, Nagy Jánossal következő eredményt érte el. Adakoztak: Dr. Kiss Elekné 2 kor., Kiss Anna 1 kor., Derzsi Gáborné 1 kor., Nagy Mózesné 20 fill., Veres Józsefné 20 fill., Buzogány Sám. és anyja 1 kor., Izsák Jánosné (v) 40 fill., Barabás Péterné 40 fill., Kedei Dénesné 40 fill., Simén Jánosné 1 kor., Barabás Józsefné 1 kor., Gálf Anna 40 fill., ifj. Nagy Mózesné 20 fill., Simén Gáborné 50 fill., Sipos Mózesné 1 kor., Dankuly Pálné 1 kor., Barabás Béniné 50 fill., Deák Lajosné 40 fill., Tamási Istvánné 40 fill., Tamási Jánosné 20 fill., Benkő Józsefné 50 fill., Simó Andrásné (v) 50 fill., Benkő Györgyné 30 fill., Vas Miklósné 1 kor., Tamási Sándorné 20 fill., Simó Ézsaiásné 20 fill., Nagy Jánosné 40 fill., Simó Istvánné 1 kor., Péterfi Mózesné (felső) 1 kor., Barabás Lajosné 30 fill., Katona Károlyné 30 fill., özv. Borbély Sándorné 30 fill., Simó Andrásné 60 fill., Simó Sándorné 1 kor., legifj. Mátéfi Mózesné 40 fill., id. Buzogány Jánosné 20 fill., Kibédi Sándorné 20 fill., Kereső Pálné 1 kor., ifj. Buzogány Jánosné 40

fill., Buzogány Lajosné 40 fill., özv. Tamási Józsefné 80 fill., Nagy Zoltánné 2 kor., Benkő Sándorné 1 kor., Nagy Józsefné 40 fill., Tamási Anna 1 kor., özv. Koncz Béniámné 2 kor., Kovács Mózesné 1 kor., Nagy Jánosné (gondnokné) 1 kor., ifj. Dankuly Mózesné 1 kor., összesen 33 korona 60 fill. Ebből 7 kor. 60 fill.-t a József kir. főherceg sanatorium javára s 1 (egy) a Kolozsváron építendő „Hadi árva-leány-otthon“ javára adtuk. „Az oroszok betörése által sújtott sárosi népet segítő bizottság“ kezéhez is juttattunk 15 koronát. Ehhez járultak: Dr. Kiss Elekné 5 kor., dr. Kiss Elek 4 kor., Nagy János gondnok 1 kor., Nagy Etelka 4 kor., Baum Mátyás 1 kor.

Szerkesztői izenetek. *Három levél* érkezett az új esztendő első napjaiban. Kedvesek és kedvetlenítők is. Kedvesek mert az Unitárius Közlényt kérik. Egyik kéri „miután szükségem van egyházas szellemű újságra s miután a Kiss-féle evangéliumos lapot nem használhatom.“ Egyik levél írója egy nő, „községében nincs unitárius templom“, de szeretett volna legalább szellemileg érintkezni szeretett egyházával. Megkapta az U. E. 12 számát. „Vigasztaló igéket kerestem — írja — s kaptam megbotránkozató szeretetlenséget, irigységet, leki-csinylést. Most ugyis tele van a szívünk mindnyájunknak aggodalommal, nekem más vigasztalóra lett volna szükségem“. Egyik azt írja, hogy a községben estvéken felszokta olvasni az alkalmas cikkeket, de az első cikknél megállott, tovább nem olvasta, mert megbotránkozott, hogy unitárius lelkész ennyi gyanúsítást összeír s azt nevezi unitárius evangéliumnak. A harmadikat egy református írja. Nem ezt várta az egyetértésökről nevezetes unitáriusoktól. Erős szavakkal bírálja az író. — Izenet is kaptunk többektől. Egyik olvasónk a 75 Zsoltár 5. versét izeni K. S. úrnak. — *Jóska megtér. Alapítványok.* Nyugtázás kiszedve a jövő számra maradtak. Másoktól is türelmet kérünk.

Theologiai ujdonságok!

„Amit a lélek mond“. 58 evangyéliumi elmélkedés átdolgozások nagy írásmagyarázók műveiből. Összeállította: Bitay Béla dévai lelkipásztor. Ára 4 korona.

„Kommentár, Náhum, Haggai és Zakarjah próféták könyvéhez“. Írta: Dr. Kecskeméthy István ref. theol. tanár. Ára 2 korona.

„Korszerű bibliai magyarázatok II-ik kötete“. Írta: Torró Miklós ikafalvai ref. lelkész. Ára 2 korona. Az első kötet is kapható még. Ára 2 korona.

Vallásos irányú irodalmi ujdonság:

„Brassay Zoltán jogász úr kálváriája“. Inkább diákoknak írta: Torró Miklós ikafalvai r.f. lelkész. Ára 60 fillér.

„Kamm Adél“. Írta: Seippel Pál. Fordította: Földváry Elemérné. Ára 2 korona 50 fillér.

Kaphatók: KÓKAI LAJOS könyvkereskedésében

Budapest IV., Kammermayer Károly-utca 3. szám.

Egyesült

Könyvnyomda
Részv.-Társ.

Kolozsvár

Telefon: 856.

Ferencz József-út 85